

Faderskabssager (indtil 1919)

Børn født uden for ægteskab - Hvordan finder vi de udlagte barnefædre?

Disposition:

1. Indledning
2. Børn født uden for ægteskab - definition, kirkegangskone og stå åbenbart skrifte
3. Straffe
4. Lovgivning
5. Det skal du vide, før du starter
6. Hvordan klares faderskabssagen?
7. Eksempler på faderskabssager
8. Afslutning
9. Spørgsmål

Jytte Skaaning og Bente Klercke Rasmussen: *Find din slægt - og gør den levende. Håndbog i slægtshistorie*. 2003 og 2004, side 74-79 med tilhørende litteratur side 341-342. 2. rev. udgave 2006, side 74-79 med tilhørende litteratur side 338-339

Faderskabssager (indtil 1919)

Definition:

- uægte - alle lige for Vorherre!!!
unehelich - født uden for ægteskab
engang født uægte altid uægte
Kirkebogen - 1814: særlig afsnit: uægte fødte
Kirkebogen 1814-: kan være noteret: uægte
 - horeunge
 - slegfred/frillebarn - forældre levede sammen uden at være gifte
-
- Lejermål - samleje mellem to ugifte
 - Enkelt hor - den ene af parterne var gift
 - dobbelt hor - hvis begge parter var gift men ikke med hinanden

Faderskabssager (indtil 1919)

KIRKELIG STRAF:

Åbenbart skrifte: (Publicé absolverede, begangne lejermåle)

HVEM: ugifte personer -

HVOR: Kirkebogen - særligt afsnit

HVORNÅR: særlig ceremoni i kirken indtil 1767

1767-1800 fængsel i otte dage på vand og brød

Fritagelse for otte dage på vand og brød:

Kgl. bevillinger findes i bispearkiverne (LA) og
i Danske Kancelli (RA)

VERDSLIG STRAF:

Lejermålsbøder- 1812:

Hvem: Tilfaldt herskabet efter præstens indberetning

Landet: Præsten - præstegården (præstearkiv)

Godsejer - godset (godsarkiv)

Kongen - (indtil 1660 – lensarkiv)
(efter 1660 - amtstuen)

Købstaden - Magistraten - (magistratsarkiv/rådstuearkiv)

Kan også findes i lens- og amtssturegnskaber (kontributionsregnskaber – uvisse
indtægter) og købstadsregnskaber (RA) – mikrofilmet (kan indlånes til LA, EA)

Hvis de ikke kunne betale bøderne straffes de efter deres formue og med fængsel
på kroppene: tugthusarbejde, fængsel på vand og brød eller sidde i gabestok (om
søndagen x antal gange i træk).

Fritagelse for at stå åbenbart skrifte / oprejsning for lejermål:

Kgl. bevillinger findes i bispearkiverne (LA) og i Danske Kancelli (RA)
gradueres efter stand og formue

Betaling af bøder for fritagelse til det nærmeste hospital – hospitalsarkiverne (LA)

Faderskabssager (indtil 1919)

Straffe:

Lovfastsatte korporlige straffe i 1700-tallet
Efter Danske Lov (1683) med ændringer til 1760

Sædelighedsforbrydelser

Lejermål:

Lejermål 1. og 2. gang - pengebøder (6-13-1)

Lejermål 3. gang indtil 1751 - kvinden - kagstrygning (6-13-9)

efter 1751 - kvinden - arbejdsstraf i 6-8 år (frd. 19.3.1751) til 1866

manden - straf efter kvindernes omdømme:

a) uberygtede kvinder - dødsstraf

b) berygtede kvinder - dvs. kvinder, der også selv var dømt for lejermål - pengebøder og fængselsstraf

Enkelt hor:

Hor (giftes utroskab) 1. gang - pengebøder (6-13-24)

Hor 2. gang - pengebøder og landsforvisning

Hor 3. gang - halshugges med sværd - manden (6-13-24)
- druknes - kvinden (6-13-24)

Dobbelt hor:

Hor dobbelt - dødsstraf

Voldtægt - halshugges (6-13-16)

Blodskam i 1. led - halshugges og brændes (6-13-14)

Blodskam i 2. led og fjernere led 1.gang - pengebøder og landsforvisning- hvis de ikke rømmer - halshugges

Blodskam i 2. led og fjernere led 2. gang - halshugges (6-13-13)

Omgængelse mod naturen - brændes (6-13-15)

Faderskabssager (indtil 1919)

Lovgrundlag for børn født uden for ægteskab

Danske Lov af 15. april 1683 (6-13-5)

Kong Christian den Femtes Lov

VI. Bog
Om Misgierninger

har XXII kapitler

XIII. Kapitel: Om Løsagtighed

Artikel 5. Det samme er og, dersom nogen beligger anden Mø, eller Enke, som tilforn haver været Uberøgtet. Siger hand nej for Gierningen, og hun kand hannem det ej overbevise, da værge hand sig derfor med sin Eed.

Reglen om ed blev videreført ved Retsplejeloven af 11. april 1916 og blev først endeligt ophævet ved Lov af 21. april 1965!!!

- 1763: Faderen var fri for forpligtelser, blot han betalte lejermålsbøde + stod åbenbart skrifte.

Forordning af 14. oktober 1763 - vedgåelse af faderskab - alimentationsbidrag til barnets fyldte 10. år. 14 år (1839) og 18. år (1888) med ½ delen til hver!

1790 - fædre, der nægtede at betale bøder, kunne indsættes i arbejds huset tugthusarkivalier (LA).

Forordning af 30. maj 1794 - blev moderens ret til at opdrage barnet fastslået, og det blev pålagt øvrigheden at inddrive bidragene fra genstridige barnefædre.

Plakat af 28. maj 1825 - minus mindelig afgørelse - sagen for politiretten - faderskabssag (paternitetssag) er privat politisag. Flere mænd kunne blive idømt bidragspligt.

Faderskabssager (til 1919)

Indtil forordning 10.1.1844 - barnet forsørgelsesberettiget, hvor det er født.

Forordning 10. januar 1844 - hjemstedsbevis: Attest på hvor moderen opholdt sig 10 mdr.-dagen før fødslen (KB) fra det offentlige - kommunale arkiver - i tilfælde af fattigforsørgelse udbetales hjælpen i opholdskommunen med regres mod forsørgelseskommunen. Stridigheder kan ofte være forelagt amtet til afgørelse - amsarkiver (LA)

1888 - kommunen kan udbetale bidraget forskudsvis til moderen - regres mod barnefaderen - denne opkrævningsopgave lå hos følgende myndigheder:
1888-1892 kommunen – de kommunale arkiver
1892-1919 retsbetjenten - retsbetjentarkiver. Grp. G. Politiforvaltning
1919-1933 politimester - politimesterarkiver
1933 - kommunen med hjælp fra politiet i ”vanskelige sager”

Lov af 7. maj 1937 - samme rettigheder som ægte børn dvs. arveret efter den biologiske fader og ret til at bære hans navn. Faderskabet skulle søges fastslået. Blodtypebestemmelser. Flere mænd kunne fortsat idømmes bidragspligt.

Lov af 18. maj 1960 - slut med at idømme mulige fædre. Faderskab ved dom eller frifindelse.

1888 - lov om almindeligt plejetilsyn med børn: Alle plejebørn skulle - til de var 14 år - sikres et tilsyn udefra

1895 - kommunalt tilsyn med plejebørn! - kommunale arkiver

Lov af 14. april 1905 - Børneloven - lov om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer

1905 - Lov om værgeråd - forløberen for Børneværnet. Ifølge den kunne man nu tvangsfsjerne børn, og loven opdelte anbragte børn i tre kategorier - værgerådssager - kommunale arkiver

Faderskabssager (til 1919)

Det skal du vide, før du starter:

	BARNET	FORÆLDRE
HVEM:	Barnets navn	Faderens og/eller moderens
HVOR:	Barnets fødested: Sognet Nord/syd for Kongeåen land/købstad/København Jurisdiktion (retskreds) Amt/Lensgrevskeber og – baronier (1671-1849) samt rytterdistrikter	Bopæl: Sognet Nord/syd for Kongeåen land/købstad/København Jurisdiktion (retskreds) Amt/Lensgrevskeber og – baronier (1671-1849) samt rytterdistrikter
HVORNÅR:	Barnets fødselsår	

Sognet

- Trap Danmark – (bl.a. nyttige administrative oplysninger)
- www.slaegtogdata.dk (vælg ”kilder” (grønt rullegardin foroven) – dernæst ”Amt-herred-sogn portalen” (i det grå rullegardin til venstre).
- Krabsens stednavnebase - www.krabsen.dk/stednavnebase - oplyser sogn - jurisdiktion (retskreds) og amt (1970)

Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660: lens- og amtsadministrationen, den retslige -, den gejstlige - og kommunale administration, udskrivningsvæsen samt valgkredse.

Hertil kommer kendskab til følgende:

- Arkivstrukturen i Danmark
- Den administrative opbygning - herunder administrationens sagsbehandling og søgemidler
- Gotisk skrift

Faderskabssager (til 1919)

Faderskabssager anlægges, hvis et barn fødes uden for ægteskab. Formålet er at fastlægge, hvem der er fader til barnet! - **tilgængelighed 75 år** - hvis du er part i sagen, kan du søge dispensation

Hvordan klares sagen?

Ordnes i mindelighed - engangsbeløb eller privat overenskomst - ingen nedslag i kilderne.

Hvem rejser sagen? Moderen eller sognerådet (indtil 1867 sogneforstanderskabet) - hvis barnet skulle have fattigforsørgelse.

Hvor findes sagen?

Faderskabet erkendes uden retssag

Når manden tilstår og vil betale. Amtmanden fastsætter bidragets størrelse. Alimentationssagen skal søges i det amt, hvor faderen bor. (amtsarkivet)
Find journalen (+ register) evt. særlig alimentationsjournal.

Faderskabet erkendes ved retssag

Domstolen afgør hvem der skal betale! Moderen eller sognerådet rejser faderskabssagen (privat politisag) i den retskreds, hvor barnefaderen bor!!
Find politiprotokollen + evt. sager til politiprotokollen. (Retsbetjentarkiver grp. G)
NB! Hvis der findes en sageliste - så start med denne.

Ved nogle retssager blev både faderskabet og bidragets størrelse fastsat, medens fastsættelse af bidragets størrelse i andre sager blev sendt videre til amtets afgørelse (se ovenfor)

Efter 1795- 1953 startede faderskabssagerne ved forligskommissionen. Hvis sagen afsluttes med forlig, bliver der ingen retssag.
Find forligskommissionens forhandlingsprotokol + evt. dokumenter til do. (LA)

Du kan finde faderskab – en vejledning på Statens Arkivers hjemmeside:
www.sa.dk - vælg ”mest brugte arkivalier” i blå menu foroven - nederst på siden vælges ”Se den fulde oversigt (18 emner i alt)” - vælg ”faderskab”

Faderskabssager (til 1919)

Retsbetjentarkivernes indhold:

- Gruppe B: Justits- og politivæsen samt skøde- og pantevæsen
- Gruppe C: Fogedvæsen
- Gruppe D: Notarialvæsen
- Gruppe E: Skifte- og overformynderivæsen
- Gruppe F: Auktionsvæsen
- Gruppe G: Politiforvaltning
- Gruppe H: Næringsvæsen
- Gruppe J: Borgerligt ægteskab og navneforandring
- Gruppe K: Tiendevæsen
- Gruppe L: Regnskaber vedrørende retsbetjentens embede
- Gruppe M: Udskrivningsvæsen
- Gruppe N: Korrespondance
- Gruppe O: Diverse
Eller Q:

Faderskabssager kan findes i følgende grupper:

Gruppe B: Politiprotokol + dok. til do., forhørsprotokol, justitsprotokol, sageliste

Gruppe G: Alimentationsprotokoller (inddrivning af alimentationsbidrag)

Gruppe N: Alm. Korrespondance - første henvendelse (sagen rejses) eller moderen/kommune søger hjælp i egen jurisdiktion til at få sagen rejst i den jurisdiktion, hvor faderen bor

Faderskabssager (til 1919)

Andre kilder:

Husk! At alimentanter (mænd der er idømt alimentationsbidrag) kan findes ved hjælp af Politiets Efterretninger, der fra 1867- 1949 udkom et par gange om ugen og blev udsendt til samtlige politistationer i landet. Bladet er opdelt i almindelige og københavnske efterretninger og rummer oplysninger om efterlyste og anholdte personer, løsladte straffefanger, udviste af landet, forsvundne ting og sager mv. På Københavns Stadsarkiv findes et hovedregister, der er ordnet alfabetisk, og som igen henviser til et aktuelt år.

Efterretningerne er tilgængelige efter 75 år.

Efter 1904 blev barnefædre efterlyst i Statstidende.

Husk! Udskrivningsvæsenet - ved hjælp af lægdsruller kan den udlagte barnefader følges, når/hvis han flytter rundt.

Husk! Fattigssager -

Faderskabssager (til 1919)

Faderskabssag no. 12/1881(retsbetjentens sagsnr.)

Rasmine Marie Hansen af Stengade kontra Christian Pedersen af Bammeskov

Dato	Sagsforløb
17.02.1881	Christian Peder Hansen – født
13.03.1881	Christian Peder Hansen – døbt
14.03.1881	Indkaldelse til faderskabssag udfærdiges
18.03.1881	Indkaldelsen forkyndes for Christian Pedersen
23.03.1881	1. møde i faderskabssagen i Langelands Herreders Politiret Bilag: Indkaldelse med forkyndelse og dåbsattest
25.03.1881	Embedslægen bedes udtale sig om tidspunktet for undfangelse i forhold til fødselstidspunktet
30.03.1881	2. møde i faderskabssagen i Langelands Herreders Politiret Bilag: Embedslægens udtalelse og udskrift af jordemoderens optegnelse om uægte børn (fuldbårenhedsskema)
09.04.1881	3. møde i faderskabssagen i Langelands Herreders Politiret
10.04.1881	Sagen indsendes til amtmanden – alimentationsbidragsresolution Bilag: Udskrift af politisagen og fire bilag
13.04.1881	Sagen modtaget i Svendborg Amt (1881-B-6-27)
13.04.1881	Sendt Sager resolution til forkyndelse og udlevering

Faderskabssager (til 1919)

Litteraturliste:

- Hans Worsøe: Nogle betragtninger om børn født uden for ægteskab. Deres vilkår og mulighederne for at følge dem og deres forældre i: Personalhistorisk Tidsskrifts jubilæumsnummer, Personalhistoriske Studier (1979)
- Georg Hansen: Sædelighedsforhold på landet i det 18. århundrede (1957)
- Gustav Bang: Kirkebogsstudier (1906/1970)
- Beth Grothe Nielsen: Letfærdige Quindfolk – Om Gisle Nielsdatter og andre barnemordersker (1982)
- Fremstillinger af dansk kirkeret, f. eks.: H. Matzen og J. Timm: Dansk kirkeret (1891)
- Søg - og I skal finde. Veje til kvinders historie i arkiver og samlinger (1991). Heri Karen Hjorth: Fosterdrab, moral og straf.
- Hans H. Worsøe: Falden kvinde eller enlig mor? - de ugifte mødre og deres sociale placering, ca. 1700-1960 i: Personalhistorisk Tidsskrift 1993:2, side 117-141
- J. Bloch: Stiftamtmand og amtmænd i kongeriget Danmark 1660-1848 (1855)
- Niels H. Frandsen: Dansegilde og mordbrand. vejledning om retsbetjentarkiver (1995)
- Jytte Skaaning og Bente Klercke Rasmussen: Find din slægt og gør den levende (2003) (2006)
- Agnete Birger Madsens bøger m.v. se www.uaegte.dk
- Asbjørn Romvig Thomsen: Uægte børn og ugifte forældre – udstødte eller integrerede? Illegitimitetens sociale årsager og konsekvenser i tre jyske landsogne 1750-1830. (2005).

Faderskabssager (til 1919)

Faderskabssager i København

www.arkivalieronline.dk

vælg – familieretlige sager i København

Klik på - Kom godt i gang med familieretlige sager i København i den røde boks til højre

vælg – journaltype – tilgængelighed 75 år (dvs. til og med 1936)

vælg – fra (årstal) til (årstal)

Journalssystemet

DIAGRAM OVER EKSPEDITIONSGANG

Administrativt niveau

Kongen: - 1818
Ministerer: 1819-

Højeste niveau:

CENTRALADMINISTRATIONEN
f.eks. Kongen, Det danske Kancelli,
Det tyske Kancelli, Rentekammeret,
Kollegierne, ministerierne (1849)

Regionalt niveau:
Len-amt

AMTMANDEN

Retstjeneste

Åbnepost

Lokalt niveau:

LOKALBEOFOLKNINGEN

Herred-sogn-gods

Journal (dagbog)

(Brev)kopibog

Journalssager

indgående post - føres kronologisk/emner
styrer sagsbehandling
journalnummer
udgående post (svar)
føres kronologisk
alt ind- og udgående post

direkte henvedelse til kongen (supplik - auiliens)

4

amtmandens KORRESPONDANCE

JOURNAL (indgående post)

(BREV) KOPIBOG (udgående post)

44 Hans Hansen søger herved om ...
Ekstrakt af sagen med brevoversigt
C.B: pag(ma) 150/2

1. dec. Til Hans Hansen
Deres ansøgning af bevilges
hermed
føres kronologisk - fuld tekst

På arkiv

INDKOMNE BREVE/JOURNALSSAGER

Hans Hansen ansøger hermed om ...
IP (47) No 44 eller
årstal - fira - no

kun være originalbreve (pakket efter
afsender og emner) eller
originalbreve og brevkoncepter

I eller J = Journal
P = pagina (side)
C:B: = Kopibog
Journal - emneinddelt

Inholdsfortegnelse
A
B
C
D
E

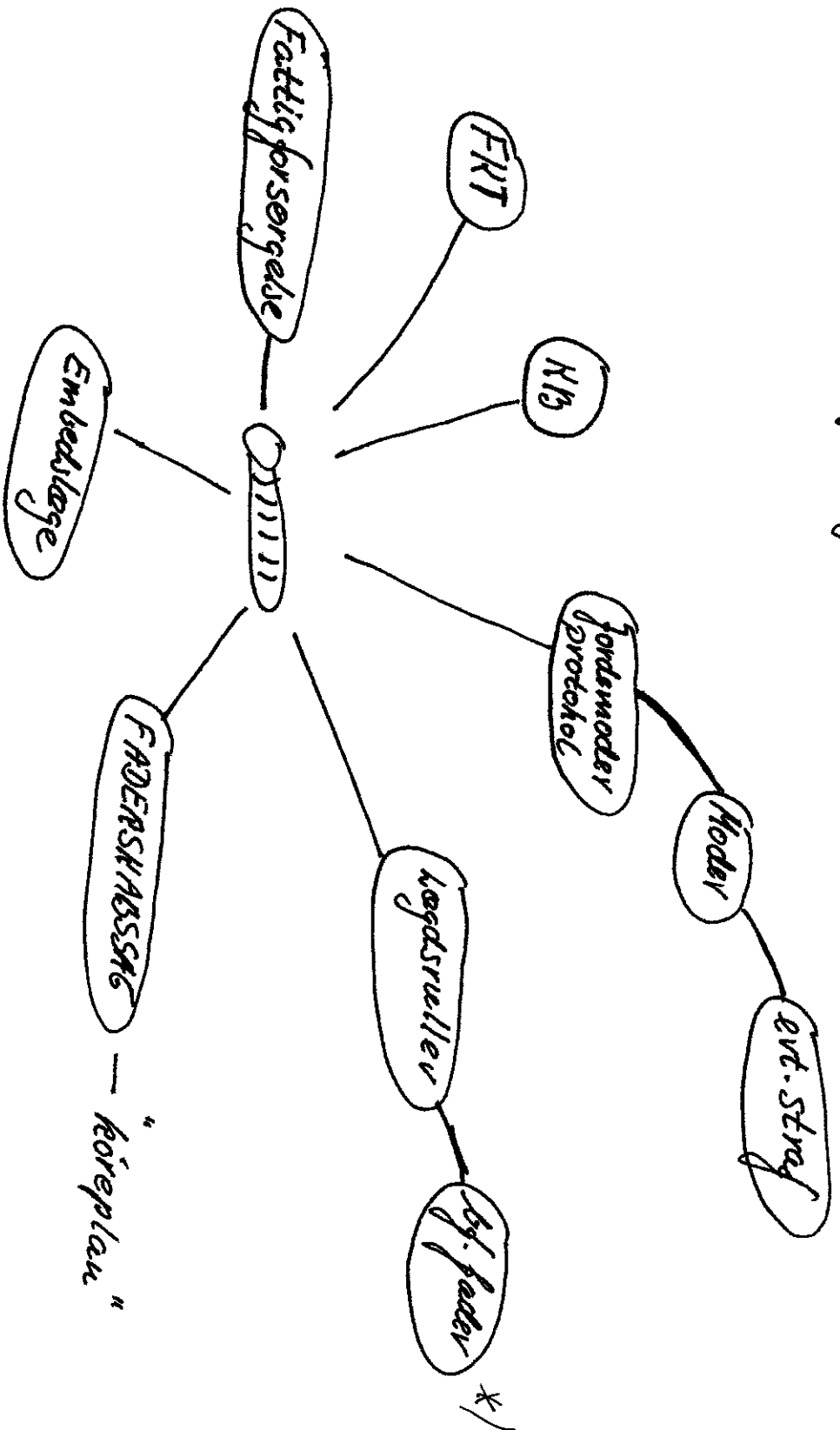
*www.aa.dk - klik på fanen:
brug arkivet (mærkeligt for
forum) - valg For forskere
(i venstre nalgardin)
→ Find sagen! - om journal-
systemer*

Jytte Skanning og Bente Klørke
Rasmussen: *Find din slægt - og gør
den levende. Håndbog i slægtshisto-
rie.* afsnit 14.4. Administrations
sagsbehandling og søgemidler, side
301-302

5

3

Børn, * uden for ægteskabet

*) ærklæringer i Politiets
Ærklæringer og Statskredence